

Schriftelijk communiceren met mensen die communicatiekwetsbaar zijn

Lectoraat Autonomie en Participatie van chronisch zieken

Ruth Dalemans, Steffy Stans

Communicatiekwetsbare doelgroepen betrekken in zorg en onderzoek

Heel wat mensen hebben moeite met lezen.
Hiervoor zijn verschillende redenen:

- Beperkte gezondheidsvaardigheden
- Een medische conditie
- Een andere moedertaal
- Andere cultuur

In dit document beschrijven we vijf stappen voor het aanpassen van schriftelijke informatie:

- 1 Een korte boodschap
- 2 Duidelijke zinnen
- 3 Eenvoudige woorden
- 4 Een goede lay-out
- 5 Maak een set

Pas deze vijf stappen toe en maak teksten toegankelijk.
Zo krijgen mensen die lezen moeilijk vinden weer toegang tot schriftelijke taal.

1

Een korte boodschap

- Schrijf op wat je wil vertellen
- Verwijder alle woorden die niet nodig zijn
- Zijn er meerdere boodschappen?
- Maak er dan aparte boodschappen van
- Maak een lijst van je boodschappen
- Plaats ze in een logische volgorde

Vermijd lange boodschappen

Omdat een beroerte plotseling optreedt zonder waarschuwing, kan dit zeer beangstigend zijn.

Beter:

- Een beroerte treedt plotseling op
- Een beroerte gebeurt zonder waarschuwing
- Een beroerte kan zeer beangstigend zijn

2

Duidelijke zinnen

- Denk na over je zinnen
- Eenvoudige zinnen werken het best
- Hou het kort
- Kom tot de kern
- Eén punt per zin
- Richt je op maximaal vijf woorden per zin

Vermijd passieve zinnen

Passief: Je geheugen kan worden aangetast door de beroerte.

Beter:

- De beroerte kan je geheugen aantasten

Vermijd complexe zinnen

Je zou gemerkt kunnen hebben dat het moeilijker is om te onthouden.

Beter:

- Het kan moeilijker zijn om te onthouden.

Vermijd voornaamwoorden: hij, zij, we, ons, hun, dit, dat zijn,...

We hebben een geschikte folder over valpreventie bij ouderen ontwikkeld die je kan verkrijgen, informatie over dit kan je bij ons inwinnen.

Beter:

- Het onderzoeksteam heeft een geschikte folder voor valpreventie bij ouderen ontwikkeld
- Je kan de folder over valpreventie bij ouderen verkrijgen
- Je kan informatie over de folder inwinnen bij het onderzoeksteam

Vermijd samengestelde zinnen

Fien die altijd bij mij in de klas heeft gezeten, is gisteren onder een auto gekomen, terwijl ze al wandelend aan het bellen was.

Beter:

- Fien heeft altijd bij mij in de klas gezeten
- Zij is gisteren onder een auto gekomen
- Zij wandelde
- Zij was ook aan het bellen

3

Eenvoudige woorden

Gebruik alledaagse woorden

- Hoogfrequente woorden (woorden die in de alledaagse taal veel gebruikt worden)
- Hoogvoorstelbare woorden (waarbij je je een voorstelling kan maken)
- Betekenisvolle woorden

Vermijd moeilijke woorden

CVA
Herstellen
Administratie

Beter: Eenvoudige woorden

Beroerte
Beter worden
Papierwerk

4

Een goede lay-out

Creëer een ruimte voor je boodschap

- Voldoende witruimte
- Postkaart maat
- Half A4-tje
- Box voor de belangrijkste boodschap met kader
- Eenvoudige kader

Lettertype en grootte

- Gebruik lettergrootte 12-18
- Gebruik een lettertype sans serif (Verdana, Calibri, Arial)
- Vermijd serif zoals Times New Roman
- Gebruik een hoofdletter alleen aan het begin van een zin
- Maak een belangrijk woord in de zin **groter**
- Onderlijn niet
- Kernwoorden **vetgedrukt**

Titels helpen

- Gebruik titels om informatie te ordenen
- Gebruik gekleurde titels
- Maak titels 2 font sizes groter

Gebruik afbeeldingen

- Plaats de afbeelding onder de zin
- Ga na of de afbeelding de zin ondersteunt
- Gebruik indien nodig twee afbeeldingen
- De afbeelding laat de activiteit zien

Gebruik kleur

- Gebruik wit papier
- Gebruik donker lettertype
- Gebruik kleur voor titels

Fietsen is moeilijk zonder **evenwicht**

5

Maak een set

Wees consistent

- Gebruik dezelfde lay-out voor iedere boodschap
- Gebruik hetzelfde lettertype
- Gebruik dezelfde kleuren
- Gebruik dezelfde stijl van afbeeldingen (kunnen ook picto's zijn in plaats van foto's)

Pas deze vijf stappen toe en maak tekst toegankelijk voor iedereen

Nog vragen of suggesties?

Neem contact met:

- ruth.dalemans@zuyd.nl
- steffy.stans@zuyd.nl

Bronnen

Dalemans, R. Wade, D., Van den Heuvel, W., De Witte, L. (2009) Facilitating participation of people with aphasia in research. *Clinical Rehabilitation*; 23: 948–959
[Accessible Information Guidelines, stroke.org.uk](https://www.accessibleinformationguidelines.org.uk).